MAGYAR NYELVI OKTATÁS A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEMEN

HÁRSNÉ KIGYÓSSY EDIT, a Nyelvi Intézet Magyar Nyelvi Csoportjának vezetője

A Budapesti Műszaki Egyetemen a külföldi hallgatók magyar nyelvi oktatását a Nyelvi Intézet Magyar Nyelvi Csoportja végzi. Minthogy a Budapesti Műszaki Egyetemre a Nemzetközi Előkészítő Intézetből nagy számmal kerülnek külföldi hallgatók, úgy gondolom, hogy a Nemzetközi Előkészítő Intézet és a közel 10 éves tapasztalattal rendelkező Magyar Nyelvi Csoport közötti szakmai tapasztalatcsere mindkét fél számára igen hasznos lehet. Ebben a tanévben is 200 körül van a Budapesti Műszaki Egyetemre beiskolázott I. éves külföldi hallgatók létszáma.

Tájékoztatásul szeretném elmondani, hogy a Műszaki Egyetemen a magyar nyelvi oktatás az első és a második évfolyamon van, az első évben heti 6, a második évben heti 3 órában. A negyedik félévet szigorlattal zárjuk. Mivel a külföldi hallgatók számára a magyar nyelv alaptárgy, a szigorlati osztályzat a diplomájukba is belekerül, és az átlagba is beleszámít.

Igen fontos tapasztalatunk, hogy az egyetemre érkező diákoknak az első évben nagyon nehéz beilleszkedési gondokkal kell megküzdeniük. Azt mondhatnánk, hogy ez a második beilleszkedési időszak szinte nehezebb, mint a Magyarországra érkezés utáni. A Nemzetközi Intézet védettsége és bizonyos homogén közege után az egyetemen és az egyetemi kollégiumokban a magyar diákok és a sokféle szakmai tanszék oktatói között, az egyetem munkarendje által diktált tempó mellett kezdetben szinte elvesznek a külföldiek, idejüket nem tudják jól megszervezni /előfordul, hogy heti 45–50 órájuk is van a kötelező konzultációkkal együtt/, s a beilleszkedési problémáik olykor különböző betegségekben is manifesztálódnak.

Nyilvánvaló, hogy a sikeres beilleszkedéshez hozzájárul a nyelvtudás szintje is, amellyel az egyetemre érkeznek, hiszen minél könnyebben kommunikálnak, minél jobban megértik az előadásokat, a jegyzeteket, annál könnyebben találják meg a helyüket, mely a szakmai fejlődésnek is egyik lényeges feltétele. A Nyelvi Intézet Magyar Nyelvi Csoportja még a tanév megkezdése előtt foglalkozik a beérkező hallgatókkal. A karok és a tankörök alapján nyelvi csoportokba osztják őket, ilyen keretekben vesznek részt a tanév előtti úgynevezett beilleszkedési tanfolyamon, melyet a karok szerveznek. A beilleszkedési tanfolyamon a fő szakmai alaptárgyakból és magyar nyelvből történik előkészítés és felmérés. A nyelvi felmérés és az egyetemi nyelvoktatásra történő előkészítés egyik része egy felmérő teszt elkészítése. A teszt célja, hogy az I. éves hallgatók nyelvi szintjét felmér-

je, skitapogassa gyenge pontjaikat, megvizsgálja bizonyos nyelvi készségek szintjét.

A teszt feladatai: 1. tollbamondás az íráskészség és szövegértés ellenőrzésére; 2. hallás utáni szöveg, melynek megértését a tartalmat összefoglaló egyetlen jó mondat aláhúzásával jelzi a hallgató /az egyetlen lehetséges választ több mondatból kell kikeresnie/; 3. nyelvtani feladatok, melyek az igeragozás alaktanának ismeretét, az igemódok használatának tudását mérik, továbbá a névszóragozás, a magyar birtokos szerkezetek, illetve a birtokos személyragozás és a birtoklást kifejező mondatok helyes használatát kívánják meg. Van továbbá olyan feladat, mely az igeneves szerkezetekkel kapcsolatos, amely a vonzatok helyes használatával, és végül egy részben nyelvtani, részben logikai feladat, amely mellérendelt mondatok helyes értelmezésének kiválasztását célozza. Az egész teszt összértéke 100 pont. Az elmúlt évben az eredmény 68% volt. Ebben az évben: 70%. Ha elemezzük a teszt eredményeit, azt tapasztaljuk, hogy a múlt idő és a felszólító mód alaktanában, a tárgyas ragozás és a felszólító mód használatában mutatkoznak hiányosságok, továbbá gyengébb eredményeket kaptunk a birtokos személyragozással, a birtokos szerkezetekkel kapcsolatos feladatokban. Számunkra ez azzal a tanulsággal jár, hogy a felsorolt hiányosságokat pótolnunk kell, s a tanév első hónapjában ezek is a tanmenet részét képezik, vagyis az új anyaggal párhuzamosan ezeket a nyelvtani jelenségeket is ismételjük, gyakoroltatjuk. Figyelembe véve a beilleszkedés említett nehézségeit és a nyári felejtést is, összegezve azt mondhatjuk, hogy az említett, bizonyos visszatérő hiányosságoktól eltekintve a külföldi hallgatók nyelvtudása az egyetemre érkezésükkor javuló tendenciát mutat.

A következőkben szeretném felvázolni a műegyetemi magyar nyelvoktatás rendszerét, célját és módszereit. Tantárgyi programunk szerint: "A magyar nyelvoktatásnak célja, hogy nyelvi alapot adjon a külföldi hallgatóknak az egyetemen folytatandó tanulmányaihoz." Ezt a megállapítást részletezve tehát az a cél, hogy a hallgatók:

a) a magyar nyelvű szakmai előadásokat megértsék;
b) magyar nyelvű tankönyvekből, jegyzetekből tudjanak tanulni;
c) az előadásokon magyar nyelven jegyzeteljenek;
d) a szerzett ismeretanyagot képesek legyenek magyar nyelven szóban és írásban kifejezni zárthelyi dolgozatok, konzultációk, beszámolók, vizsgák alkalmával;
e) a magyar nyelvi oktatás során vázlatosan megismerjék a szocialista magyar ipar jelentősebb létesítményeit, külkereskedelmi szempontból fontos anyagi és szellemi termékeit, valamint a műszaki tudományok kiemelkedő magyar képviselőinek munkásságát.

Lényegében tehát nyelvi készségek kialakításáról van szó, a passzív és az aktív nyelvtudás több irányú fejlesztéséről, mely ugyanakkor a neve-

lés szempontjait is szolgálja. Mindezen célok eszközéül, nyelvi anyagául szolgálnak a műszaki alaptárgyi és differenciált műszaki szakszövegek.

Oktatásunkban az az alapállásunk, hogy a külföldi hallgatók 3 éves szervezett magyar nyelvi képzése, tehát az egy éves oktatás a Nemzetközi Előkészítő Intézetben és a két évig tartó nyelvtanítás a Műszaki Egyetemen egységes folyamat. Felsőoktatási tananyagunk tehát ráépül a Nemzetközi Előkészítő Intézet tananyagára. A lexikai anyag az I. évfolyamon: adaptált műszaki alaptárgyi szövegek, a II. évben szakáganként eltérő eredeti szakmai szövegek. Nyelvtani anyagunk: a Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanított alaktan és funkcionális mondattan után a funkcionális szófajtan a szóképzés keretében, a II. évben pedig a 2 éven át tanult nyelvtan szélesebb körű alkalmazásának gyakorlása, a nyelvi jelenségek összefüggéseinek megvilágítása.

Tananyagunk differenciált a készségek fejlesztése szempontjából. Vannak szövegeink, melyeket olvasás útján dolgozunk fel, a szintetikus szövegértés különböző módszereivel közelítve meg az anyagot, és vannak hallás utáni megértésre szánt szövegeink, melyeknek fontossága vetekedik az elsőkével, mert ezekkel a szövegekkel az előadások értését, a jegyzetelés képességét kívánjuk kialakítani. Az aktív nyelvtudás fejlesztésére az előbb elmondottak második oldala szolgál. Így például a négy félév zárthelyi dolgozatainak rendszerét is úgy alakítottuk ki, hogy a mondatszerkesztési feladatokból elindulva az önálló szóbeli és írásbeli reprodukcióig, vagyis a logikailag és tartalmilag összefüggő téma elmondásáig és az írásbeli megfogalmazásáig jussanak el a hallgatók.

A helyes mondatszerkesztés azonban csak a biztos alaktani ismeretekre épülhet és a magyar szórend általánosan ismert szabályaira. Ezért van nagy jelentősége az egyetemen a Nemzetközi Előkészítő Intézetben tanult alaktan, szórend, önálló mondatszerkesztés ismeretének, mivel a szakszöveg tartalmi összefüggései csak ezek ismeretében világosodhatnak meg, illetve csak ezek ismeretében képes a hallgató a témát érthetően és logikusan előadni vagy megfogalmazni. Ebben a munkában fontos módszertani szerepe van a vázlatkészítésnek, mely nemcsak a nyelvi készségek fejlesztését, hanem a logikai készséget, a szellemi fegyelmezettséget, végső soron a szakmai anyag elsajátítását is elősegíti. A kiejtés javítása és a nyelvtani begyakorlás az egyetemen folytatódik. Laboratóriumi anyagunk természetesen a Nemzetközi Előkészítő Intézet anyagára és a saját tananyagunkra épül.

Végül szeretném megemlíteni az évenkénti nyelvi versenyt, melynek alapja egy műszaki jellegű ismeretterjesztő hangosfilm /pl. a METRO üzeme, a TVK bemutatása, Porkohászat stb./. A díjak /könyvek/ kiosztása a Magyar Nyelvi szakköri foglalkozáson ünnepélyesen történik.

A Budapesti Műszaki Egyetem Nyelvi Intézetének nevében köszönöm az ünnepi ülésre szóló meghívást, és szeretnék gratulálni a jubiláló Nemzetközi Előkészítő Intézet oktatóinak, különösen a magyar nyelvet tanító kartársaknak további jó munkát és eredményeket kívánok, hiszen jó együttműködésünk és tapasztalataink kicserélése közös célunk jó ügyét szolgálja.

ОБ ОБУЧЕНИИ ВЕНГЕРСКОМУ ЯЗЫКУ

Эдит Кидьоши, старший преподаватель Группы венгерского языка Языкового Института Будапештского Технического Университета

(резюме)

Иностранные студенты изучают венгерский язык в университете только на I-ом и II-ом курсе. На первом году изучения языка загружённость составляет 6 часов в неделю, а на втором 3 часа в неделю. В конце второго курса они сдают госэкзамен по языку.

Уровень знания студентов по венгерскому языку определяется в начале учебного года с помощью теста (диктант, задания по грамматике и на понятие текста). В составлении учебной программы специалисты обращают внимание на результат теста.

Цель Института иностранных языков БТУ состоит в том, чтобы дать студентам хорошую начальную языковую подготовку и подготовить их к дальнейшему изучению спецпредметов в университете. В этом плане обучение языку является органическим продолжением работы, начавшейся в Международном Подготовительном Институте.

В ходе обучения преподаватели университета стараются систематизировать знания студентов не только по языку, но и по логике и самостоятельной работе.

BEITRAG ZUM UNGARISCHUNTERRICHT

Edith Kigyóssy, Dozent am Lektorat für ungarische Sprache an der Technischen Universität, Budapest

Resümee

An der Technischen Universität haben die Studenten nur im 1. und 2. Studienjahr Ungarischunterricht, im ersten Jahr wöchentlich 6, im zweiten Jahr wöchentlich 3 Stunden. Das zweite Jahr absolvieren sie mit einem Rigorosum.

Die Sprachkenntnisse der neuen Studenten werden durch einen Test geprüft (Diktat, verstehendes Hören, grammatische Aufgaben), dessen Ergebnisse auch bei der Zusammenstellung des Lehrplans in Betracht genommen werden.

Die Zielsetzung des Sprachinstituts an der Technischen Universität Budapest sichert Studium der ausländischen Studenten eine zuverlässige Grundlage. Die Arbeit in diesem Institut ist also die Fortsetzung des im Internationalen Vorbereitungsinstitut begonnenen Sprachunterrichts.

Während des Sprachunterrichts wird nicht nur auf die Entwicklung der Sprachfertigkeit, sondern auch auf die logische Fertigkeit und die Herausbildung der geistigen Disziplin geachtet.